

НОВЫ ЧАС

ШУКАЙ ТІ

Стар. 30–31

ПРАЦЭС АБЯЦАЮЦЬ ХУТКІ

Суд па справе аб выбуху ў мінскім метро можа скончыцца ўжо ў сярэдзіне лістапада. Старшыня Вярхоўнага суда Валянцін Сукала заявіў, што разгляд справы плануецца завяршыць на працягу двух месяцаў ад пачатку слуханняў

Стар. 5

ІНДЗЕЙЦЫ СУПРАЦЬ ІНДЗЕЙЦАЎ

Апошнія праблемы балівійскага прэзідэнта Эва Маралеса прымусілі палітолагаў казаць пра крах ідэі аднаўлення індзейскай дзяржаўнасці

Стар. 29

ЛІТАРАТУРНАЯ БЕЛАРУСЬ

Стар. 9–24

ЧЫТАЙЦЕ
Ў НАСТУПНЫМ НУМАРЫ!

ПРЫГОДЫ
ПОСТМАДЭРНІЗМУ

Нарыс Андрэя Расінскага

3 НАГОДЫ

АДМЫСЛОВЫ СТАТУС

Вольга ХВОІН

Напярэдадні саміту «Усходняга партнёрства» Радаслаў Сікорскі — міністр замежных спраў Польшчы, якая цяпер старшынствуе ў Еўрасаюзе, — у чарговы раз заявіў, што ЕС працягвае настойваць на поўнай рэабілітацыі ўсіх беларускіх палітвязняў. Афіцыйнаму Мінску для ўдзелу ў саміце было зробленае выключэнне.

Радаслаў Сікорскі падчас сустрэчы з журналістамі ў Варшаве падкрэсліў, што на чарговым саміце «Усходняга партнёрства» (ВП), які праходзіць 29–30 верасня, афіцыйнаму Мінску зробленае выключэнне. «Яму як бы дадзены адмысловы статус», — растлумачыў Сікорскі. Ён таксама нагадаў, што санкцыі ў дачыненні да Беларусі з боку ЕС былі ўведзены пасля падзей 19 снежня 2010 года.

Намеснік кіраўніка МЗС Польшчы Ежы Памяноўскі падкрэсліў: «ЕС не праводзіць таемныя перамовы з Аляксандрам Лукашэнкам». Ён адмовіўся ад каментарыяў з нагоды візіту міністра замежных спраў Балгарыі Мікалая Младэнава ў Беларусь напрыканцы жніўня для сустрэчы з Лукашэнкам, дадаўшы, што гэта «яго асабістая ініцыятыва, пра прычыны якой лепш спытаць у яго самога». Памяноўскі звярнуў увагу на той факт, што ў ходзе сустрэчы Младэнава з Лукашэнкам была дасягнутая дамоўленасць аб правядзенні круглага стала з апазіцыяй. «Але нічога гэтага няма, а Лукашэнка пачаў казаць, што хоча правесці круглы стол не з апазіцыяй, якая, па яго словах, нічога з сябе не ўяўляе, а з грамадзянскай супольнасцю. Але мы ўжо чулі нешта падобнае — напрыклад, у часы польскай

«Салідарнасці», — адзначыў намеснік міністра знешнепалітычнага ведамства Польшчы.

На яго думку, у Беларусі могуць адбыцца такія ж падзеі, як у Тунісе і Егіпце. «Калі Лукашэнка разумее гэтыя працэсы і зменіць сваю рыторыку і метады, то ён можа нават іх узначаліць. Тады стаўленне да яго можа змяніцца», — адзначыў Памяноўскі.

Аналагічнай пазіцыі адносна Беларусі трымаюцца і ЗША. Памочнік дзяржсакратара ЗША па пытаннях дэмакратыі і правоў чалавека Томас Мелія 15 верасня заявіў, што ЗША і ЕС не маюць намеру адмяняць санкцыі ў дачыненні да афіцыйнага Мінска да таго часу, пакуль не будуць вызвалены і рэабілітаваны ўсе беларускія палітвязні.

Разам з тым беларускае дзяржаўнае тэлебачанне ўжо другі тыдзень вядзе інфармацыйную вайну супраць Польшчы, што паступова трансфармуецца ў дыпламатычны скандал. Пасля адной з такіх тэлеперадач пасол Польшчы ў Беларусі Лешак

Шарэпка нават склікаў адмысловую прэс-канферэнцыю. Праўда, ад рэзкіх заяў падчас размовы з журналістамі ўстрымаўся. Магчыма, польскі бок пакуль не хоча абвастраць і без таго няпростыя ўзаемаадносіны з Беларуссю.

Палітолаг Дзяніс Мельянцоў падкрэслівае, што «асаблівы статус для Беларусі», як аб тым заявіў Сікорскі, «пакуль нічога не азначае, бо дакументальна гэта ніяк не зацверджана». Што тычыцца патрабавання вызваліць палітвязняў, дык Еўрапейскі саюз будзе заставацца на гэтай пазіцыі. «Аб вызваленні палітвязняў было агучана на высокім узроўні Еўрапейскага саюза. І наўрад ці Еўропа пойдзе на саступкі, бо ўжо ёсць прыклады, калі беларускае кіраўніцтва паводзіць сябе не так, як абяцала папярэдне. Таму Брусэль будзе трымацца прынцыповасці», — мяркуе палітолаг.

Дзяніс Мельянцоў гаворыць, што на працэс вызвалення палітвязняў абнародаванне інфармацыі пра сустрэчу Лукашэнкі з Младэнавым паўплывала негатыўна.

Яно, верагодна, будзе крыху адкладзена ў часе, а не завершыцца ў сярэдзіне кастрычніка, як тое вынікала з ліста Младэнава. Бо ў адваротным выпадку гэта выглядала б як яўныя саступкі Захаду.

Тым не менш, на яго погляд, перамоўная пазіцыя цяпер вельмі важная для Мінска. Таму, так ці інакш, да канца зімы вызваляць усіх палітвязняў. Зараз улады ўзялі паўзу, напэўна, чакаюць, што ж ім прапануюць на саміце «Усходняга партнёрства». І калі там будзе прапанаваны сапраўды смачны пернік, то гэта паскорыць працэс».

Палітык, сустаршыня аргкамітэта па стварэнні «Беларускай хрысціянскай дэмакратыі» Павел Севярынец цяпер адбывае «хімію» па справе 19 снежня. Ён спадзяецца, што ЕС не пойдзе на наўпроставы гандаль палітвязнямі.

«Атрымліваецца, што гандляваць людзьмі ў цэнтры Еўропы — някепскі бізнес, які па даходнасці перавышае гандаль нафтай ці зброяй. Шмат што залежыць ад пазіцыі еўрапейцаў, я спадзяюся,

што за вызваленне плаціць не будучы. І заходнія крэдыты пойдучы на нейкія больш-менш важныя змены ў структуры рэжыму. Гэта малаверагодна, але, на мой погляд, такую пазіцыю еўрапейцам акурат і трэба займаць. На жаль, мадэрнізавацца знутры рэжым не хоча. Хаця гэта быў бы лепшы для ўсіх варыянт, калі б пачалася мадэрнізацыя знутры. І яна б магла скончыцца на польскі ўзор сапраўдным круглым сталом. Але пакуль няма прыкмет, што такі варыянт разглядаецца ва ўладзе», — канстатуе палітвязень.

Падчас абмеркавання праекта вынікавай дэкларацыі варшаўскага саміту «Усходняга партнёрства» прадстаўнікі краін-удзельніц выступілі з рэзкай крытыкай Беларусі.

Як паведаміла БелаПАН крыніца ў дыпламатычных еўрапейскіх колах, прадстаўнікі ЕС прапанавалі ўключыць у дэкларацыю параграф, які крытыкуе сітуацыю з правамі чалавека і наяўнасць палітвязняў у Беларусі. Аднак прадстаўнікі краін «Усходняга партнёрства» выступілі супраць. У выніку, паводле слоў крыніцы, гэты параграф быў зняты з праекта дэкларацыі, але затым, пасля кансультацый, зноў унесены.

У час, калі на заходнім фронце робяцца кулуарныя і публічныя спробы ў чарговы раз наладзіць стасункі, з Расіі прыйшла вестка аб ракіроўцы ў дуумвіраце. Дзеючы прэм'ер Расійскай Федэрацыі Уладзімір Пуцін будзе вылучацца кандыдатам у прэзідэнты ад кіруючай партыі «Адзіная Расія», а цяперашні кіраўнік дзяржавы ў выпадку паспяховага завяршэння прэзідэнцкай кампаніі ўзначаліць урад. Палітолаг Дзяніс Мельянцоў перакананы, што на стасункі з Беларуссю гэта ніякім чынам не паўплывае. «Усё адно ў эліце застаюцца тыя ж людзі, проста пераарыентаваныя адказнасці. Як былі інтарэсы бізнесу і палітычнай эліты ў Беларусі, так яны і застаюцца. І гэтая перастаноўка, адпаведна, ніяк не паўплывае на палітыку Лукашэнкі і яго пазіцыю. Гэта проста фасадная паказная ратацыя, якая і на ўнутраную палітыку Расіі наўрад будзе істотна ўплываць», — гаворыць эксперт.

ТВ ПАНЯДЗЕЛАК

3 КАСТРЫЧНИКА,

06.00, 07.10, 08.15 Добрай раніцы, Беларусь!
07.00, 08.00, 09.00, 12.00, 15.00, 19.00, 23.45 Навіны.
07.05, 08.05 «Зона Х». Дарожныя навіны.
07.30, 08.25, 11.50 Дзелавое жыццё.
08.30 «Дурман, што забівае». Дак. фільм.
09.10 Камедыійная меладрама «Маргоша».

16.10 Навіны спорту.
16.15 Прэм'ера. «Участковы дэтэктыў».
16.55 «Давай пажэнімся!».
18.15 Навіны спорту.
18.20 «Зваротны адлік».
19.00 «Чакай мяне».
20.00 Час.
21.00 Навіны спорту.
21.05 Ток-шоу «Адчынены фармат».

08.05 Серыял «Ты маё жыццё».
09.05 Моладзевы серыял «Барвіха» (Расія).
10.10 Запал і ўлада.
10.40 Канцэрт «Eurythmics. Peacetour».
12.25 Рэальны свет.
13.00 Меладрама «Толькі не зараз» (Расія-Польшча).

00.25 Прэм'ера. «Хроніка аднаго пакараняння смерцю. Хрушчоў супраць Рокатава».
06.00 Інфармацыйны канал «НТБ раніцай».
08.35 «Праграма Максімум».
09.35 «Агляд. Надзвычайнае здарэнне».
10.00, 13.00, 16.00, 19.00, 23.15 Сёння.

07.00 Тыдзень у «Аб'ектыве».
07.40 Зона «Свабоды» (аналітычная праграма).
08.10 «Акварыум», серыял: 3 серыя.
09.00 Прэс-экспрэс (агляд медыяў).
09.20 Беларускія лёсы: «Алкаш», дак. фільм, 2009 г., Польшча.

4 КАСТРЫЧНИКА, АҲТОРАК

06.00, 07.10, 08.15 Добрай раніцы, Беларусь!
07.00, 08.00, 09.00, 12.00, 15.00, 19.00, 23.35 Навіны.
07.05, 08.05 «Зона Х». Дарожныя навіны.
07.30, 08.30 Дзелавое жыццё.
08.35 Арэна.
09.10 Камедыійная меладрама «Маргоша».

14.10 «Модны прысуд».
15.10 «Заручальны пярэцёнак». Шматсерыйны фільм.
16.10 Навіны спорту.
16.15 Прэм'ера. «Участковы дэтэктыў».
16.55 «Давай пажэнімся!».
18.15 Навіны спорту.
18.20 «Шчаслівыя разам». Шматсер. фільм.

08.05 Серыял «Ты маё жыццё».
09.05 Моладзевы серыял «Барвіха» (Расія).
10.05 Запал і ўлада.
10.40 Рэпарцёр «Беларускай часіны».
11.30 Футбол. Чэмпіятат Англіі. Прэм'ер-ліга. Агляд тура.
12.30 Авертайм.
12.55 Рэальны свет.

00.25 Прэм'ера. «Сляды волата. Загадка адной магільні».
06.00 Інфармацыйны канал «НТБ раніцай».
08.35 «Кватэрнае пытанне».
09.35 «Агляд. Надзвычайнае здарэнне».
10.00, 13.00, 16.00, 19.00, 23.15 Сёння.

09.05 Прыватная калекцыя.
09.35 «Мой родны горад», серыял: 12 серыя.
10.00 Моўнік (лінгвістычная праграма).
10.10 Еўропа сёння.
10.40 Невядомая Беларусь: «Зямля ў палоне», дак. фільм, 2011 г., Беларусь.

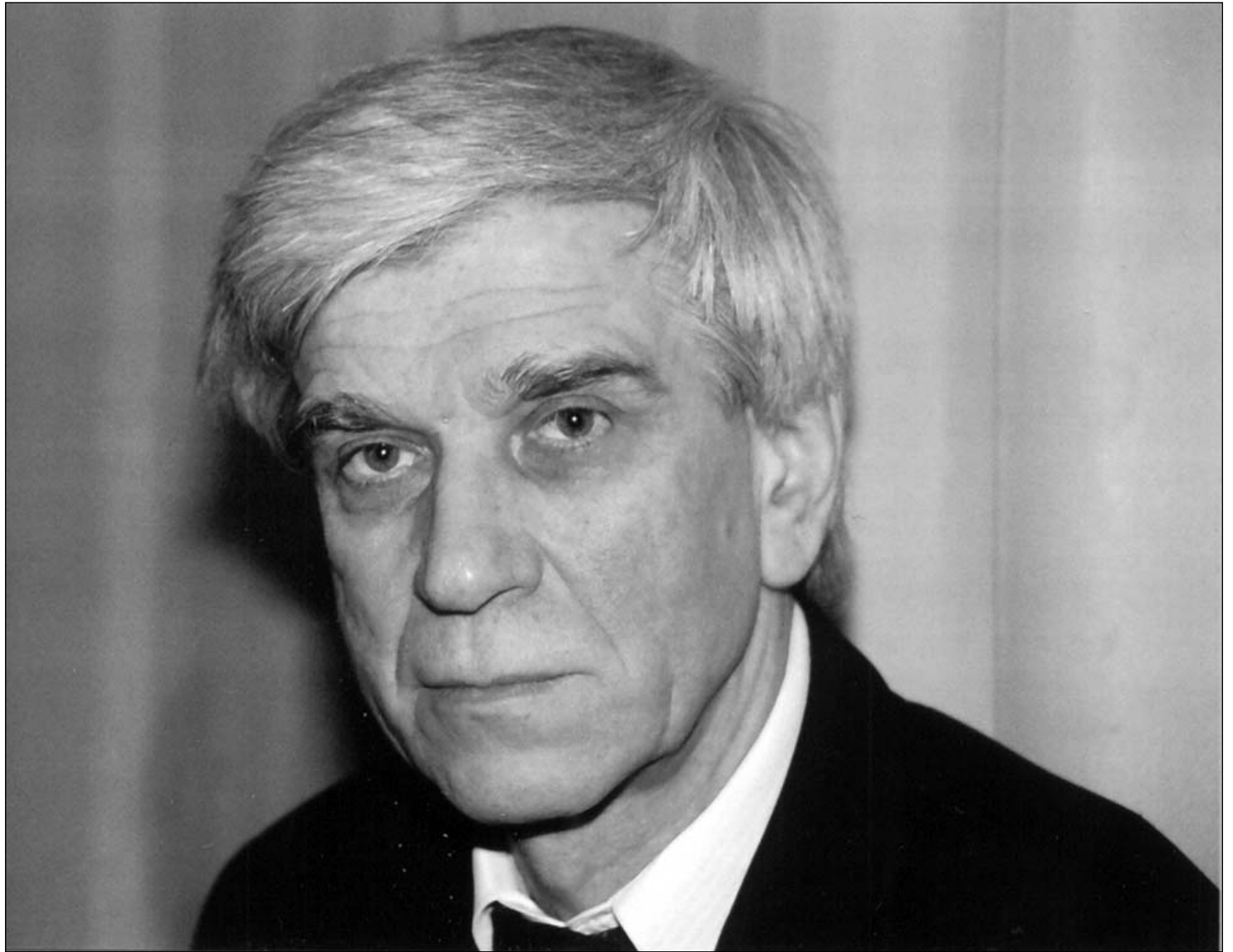
▶ ВЕРШЫ

ГЛЕДЗЯЧЫ ПРАЎДЗЕ Ё ВОЧЫ

16 верасня вядомы беларускі паэт, грамадскі дзеяч, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі Беларусі, сябар Рады Саюза беларускіх пісьменнікаў Сяргей ЗАКОННІКАЎ адзначаў свой 65-гадовы юбілей.

Жадаем Сяргею Іванавічу здароўя і радасці, шчыра зычым, каб «радкоў маланкі» ў ягонай творчасці «бліскалі» яшчэ доўгія шчаслівыя дзесяцігоддзі і каб да стогадовага веку не стамляўся ён «лавіць і занатоўваць святло»!

Сяргей ЗАКОННІКАЎ

Зязюля кувае

Зязюля кувае...
А ты памаўчы,
Цярпліва сачы, як на ўсю далячынь
Разносіцца вольна пяшчотнае рэха.
Вяшчунню, што век нам жадае злічыць,
Не трэба палохаць ні плачам, ні смехам.

Травой зелянее магільны грудок,
У заўтра імкнецца дзіцячы слядок —
Нікому зямля не становіцца мулкай...
Мне помніцца матчынай песні радок:
«Ай, што за думкі ў шэрай зязюлькі?»

Падзол

Яго прыцягненне адчуў у маленстве,
Як пешкі хадзіў пад стол.
Людзей дзеля лусты да поту ўкленчваць
Змушае шэры падзол.

Лягчэй пад сонцам расці з чарназёму
Румяным, як калабок,
Але ж у бязмежжы касмічнага Дому
У кожнага свой куток.

Няшчодры, ды твай,
Ён — пад намі,
Над намі...
Жыццё — някепскі прыкол...
Любоўю чапляюся, як каранямі,
За вечна родны падзол.

Па адным

У свеце зменлівым, зямным
Заведзены расклад нязводны —
Мы паміраем па адным,
А не паротна,
Не паўзводна.

Мне ў гэтым бачыцца якраз
Усеабдымнае сіроцтва,
Бо мы праз час
І час праз нас —
Ляцім асобна і смяротна...

Далонь

Разам ласка,
Мілоць
І трывога
Апяклі пасівелую скронь...
Як апошні дарунак Бога,
Па шчацэ сцякае далонь.

Палёт

Паэта слова — гэта той палёт
За край нікім не бачаных зямель,
Дзе не патрэбен гонкі самалёт
Або круты касмічны карабель.

Паэт знішчае рабства,
Гвалт
І фальш,
Ён уцякае ад тупых згрызот
З вакна нагамі ўперад —
На асфальт,
Ці галавой —
У лесвічны пралёт.

Так...
Нават натуральны адыход
Таго, чыё натхненне —
Волі вось,
Не адмяняе зманлівы палёт
Праз вечнасць,
Неабжытую наскрозь.

Паэт ляціць адсюль у новы свет,
Не пакідаючы звычайны след...
А застаецца толькі сіні жаль,
Радкоў святло,
Нябачнае амаль.

Палітыка

Залы, святлом залітыя,
Слоў трыбунных цвікі...
Гэта не ўся палітыка,
Гэта толькі вяршкі.

Праўда не мае літасці,
Кажэ ўсім: «Не грашы!».
Смела вяршыць палітыку
Сорам збалелай душы.

Вынік

Цуд з лозунгаў,
Нібыта з цеста,
Пячэ палітыканаў рой,
А вынік кожны раз не той —
Свабода, роўнасць і братэрства
Не на Зямлі,
А пад зямлёй.

Пра сабак

З маленства я люблю сабак,
Бо з імі не марнеў дакукай.
Гавораць пра людзей аднак:
«Вунь той — кабель,
А гэта — сука!»

Хоць крыўдна за сяброў, павер,
Але ў жыцці, ад рабства даўкім,
Люд рве ў пагонах бультэр'ер,
Хлусню якочуць тлешаўкі.

А там, глядзі, — мардаты пёс,
Нібы хвастом, віляе с..акай,
Начальніку мундзір абтрос,
Пыл з ботаў вылізаў...
С-с-а-ба-ка!

Сярэдзіна залатая

Усе мы шукаем тую
Сярэдзіну залатую,

Якую ў спрэчках упартых
Зацвердзім строгім стандартам.

Ды толькі ці ёсць яна — тая
Сярэдзіна залатая?

Ці ёсць сярэдзіна ў мары,
У веры, што ў сэрцы ўладарыць?

Ці ёсць яна ў жорсткім змаганні,
У неспасціжым каханні?

Няўлоўнаю птушкай лятае
Сярэдзіна залатая.

Узрост

Крок мой здольны сарвацца —
Стаў хісткім долечкі мост.
Можна ў цішы схавалца,
Маючы выспелы ўзрост.

Толькі ў няспынным часе,
Звыклым радню забіраць,
Ёсць яшчэ іпастасі:
Муж,
Бацька,
Дзядуля,
Зяць.

Ёсць у мяне Айчына,
Ёй, як і людзям, баліць.
Каб заставацца сынам,
Трэба аглядку спаліць.

Зноўку радок сірочы
Сэрца крывава шкрабе...

Гледзячы праўдзе ў вочы,
Я не шкадую сябе.

За што аддаць душу?

Маіх гадоў сплывае рэшта
За далягляд паволі...
Адно не смешна і не грэшна —
Аддаць душу за волю.

Дно

Кубак ці жыццё сваё здаўна
Звыклі людзі вытываць да дна.

Вось і я супынку не прашу,
Шчыра выварочваю душу.

Толькі гэта не мая віна,
Што ў душы —
Ні накрывікі, ні дна!

Стан

Радкоў маланкі бліскаюць на ўсходзе,
Лаўлю і занатоўваю святло...
Няважна, колькі часу так прайшло,
Я сам сабе скажу, як трэба: «Годзе!»

Не абцяжараны ні з кім дамовай,
Пішу, бо ўсё ж яно было спярша...
На стан свой дзёрзкі моліцца душа...
Жыццё праходзіць —
Застаецца слова.

Калыска і пагост

Любоў цячэ да кроны ад камля...
Басяць бары на сінім даляглядзе,
Антоніўкі жаўцеюць смачна ў садзе —
Шчыруе неўміручая зямля,
Якой за долю я ні ў чым не здрадзіў,
Бо не крывіў, ішоў душой наўпрост...
Цяпер жа прад жыццём і прад нябытам,
Каб смелым рухам завяршыць набытак,
Хачу, як дрэва, стаць на поўны рост...
Мая зямля —
Калыска і пагост.

▶ РЭПАРТАЖ

БЕЛАРУСКІЯ ЛІТАРАТАРЫ НА КНІЖНЫМ ФОРУМЕ ў ГЁТЭБОРГУ

З 22 па 25 верасня ў шведскім горадзе Гётэборг прайшоў адзін з найбуйнейшых кніжных кірмашоў у свеце. Актыўны ўдзел у працы кірмаша ўзялі і беларускія творцы, паведамляе прэсавая служба Саюза беларускіх пісьменнікаў.

Па словах старшыні Саюза беларускіх пісьменнікаў Алесь Пашкевіч, такая шматлікая дэлегацыя беларускіх пісьменнікаў і выдаўцоў на кірмашы ў Гётэборгу была прадстаўленая ўпершыню — як колькасца, так і па маштабнасці ды значнасці прапанаваных праектаў, літаратурных выступаў, дыскусіяў і семінараў. Да таго ж упершыню была прадстаўленая па-шведску і такая колькасць кніг беларускіх аўтараў.

Мабыць, адной з галоўных падзеяў беларускага культурнага дэсанту была прэзентацыя анталогіі сучаснай беларускай літаратуры «Språket som svalan bor i dess hjärta». Так у перакладзе на шведскую гучыць радок «Мова ластаўкай жыве ў сэрцах» з верша Вольгі Іпатавай. Вялікая заслуга ў падрыхтоўцы і выданні анталогіі належыць Марыі Сёдэрберг, ініцыятарцы і натхняльніцы сумесных беларуска-шведскіх «Літаратурных падарожжаў», што ўжо цягам 10 гадоў адбываюцца падчас Дзён культуры Швецыі ў нашай краіне.

У кнізе ў перакладзе на шведскую прадстаўлены праязныя і паэтычныя творы 30 айчынных літаратараў, якія бралі актыўны ўдзел у вандроўках цягам гэтага дзесяцігоддзя. Шыкоўнае выданне таксама багата ілюстраванае яркімі фотаздымкамі, выкананымі Марыяй Сёдэрберг.

На беларускім стэндзе ў Гётэборгу былі прадстаўлены яшчэ тры асобныя выданні айчынных аўтараў — Артура Клінава, Барыса Пятровіча і Андрэя Хадановіча.

Акрамя вышэйзгаданых пісьменнікаў, беларускую літаратурную дэлегацыю ў Швецыі прадставілі Святлана Алексіевіч, Алесь Пашкевіч, Зміцер Вайцюшкевіч, Марыя Мартысевіч,

Чарга ахвочых трапіць на кірмаш

Старшыня СБП Алесь Пашкевіч бярэ ўдзел у дыскусіі

Дзмітры Плакс, Анка Упала, а таксама прадстаўнікі беларускіх незалежных выдавецтваў.

Ганаровым госцем Гётэборгскага кірмаша сёлета была Нямеччына, а таму нямецкамоўная літаратура ў Гётэборгу была найбольш пашыраная. Але, як адзначыў Алесь Пашкевіч, па маштабнасці сваёй прысутнасці беларуская літаратура смела займала другое месца.

Дзякуючы прэзентацыі сучаснай беларускай літаратуры на кірмашы многія шведскія чытачы папросту адкрылі для сябе новую культурную краіну, амаль суседку

Падводзячы вынікі сёлетага візіту ў Гётэборг, старшыня СБП сказаў: «Дзякуючы прэзентацыі сучаснай беларускай літаратуры на кірмашы многія шведскія чытачы папросту адкрылі для сябе новую культурную краіну, амаль суседку. Бо адлегласць ад Стакгольма да Гомеля, як выявілася, меншая, чым ад шведскай сталіцы да яе паўночных межаў».

Ля беларускага стэнда

Ад імя Саюза беларускіх пісьменнікаў Алесь Пашкевіч выказаў удзячнасць за магчымасць беларускага літаратурнага свята ў Гётэборгу Амбасадзе Каралеўства Швецыі ў Беларусі, Шведскаму саюзу пісьменнікаў, Шведскаму ПЭН-клубу і асабіста непасрэднай укладальніцы анталогіі, а таксама арганізатарцы беларускага літаратурнага стэнду на кірмашы — спадарыні Марыі Сёдэрберг.

Сваімі ўражаннямі ад Гётэборгскага кірмаша з прэсавай службай Саюза беларускіх пісьменнікаў падзяліліся і іншыя ўдзельнікі беларускай дэлегацыі.

Пісьменнік, галоўны рэдактар часопіса «Дзеяслоў» Барыс Пятровіч:

«Варта адзначыць, што хоць кірмаш і адбываўся ў Гётэборгу, я сустрэў там вельмі шмат знаёмых пісьменнікаў са Стакгольма ды іншых шведскіх гарадоў. Яны былі ў Беларусі, і падчас кірмаша

вельмі годна выступілі на беларускім стэндзе. І хоць мерапрыемствы ішлі па прынцыпе non-stop і гледачы ўвесь час змяняліся, цікавасць да нашай літаратуры ўсе роўна была вельмі вялікай».

На пытанне пра водгукі на сваю кнігу «Плошча», прэзентаваную падчас кірмаша, Б. Пятровіч адказаў: «У Швецыі існуе так званы Дзень крытыкі. Праз некаторы час пасля выхаду новай кнігі ўсе асноўныя шведскія выданні, якія маюць аддзельны культурны ці літаратурны змяшчаюць рэцэнзіі на яе. Дзень крытыкі новых беларускіх кніг — Артура Клінава, Андрэя Хадановіча і маёй — 29 верасня. Хочацца падкрэсліць, што выбар рэцэнзентаў адвольны і незалежны. І на маю думку, гэта вельмі важна. Яны самі абіраюць, што рэцэнзаваць і рэкамендаваць чытачам, ніхто над імі не стаіць. А таму паглядзім...».

Анка Упала, пісьменніца, перакладчыца:

«Больш за ўсё мяне ўразіла, з якой цікавасцю шведы ставяцца да такой падзеі, як кніжны кірмаш. Некаторыя імпрэзы пачыналіся а 9-й гадзіне, але, нягледзячы на ранні час, гледачы на іх прыходзілі. Мне запомнілася мілая шведская бабуля, якая наведвала амаль усе беларускія выступы, не зважаючы на тое, што праз паважаны ўзрост ёй цяжка хадзіць. Яна расказала мне, што калісьці працавала з беларускімі дзецьмі з бедных сем'яў, якія прыязджалі адпачываць у Швецыю, і цяпер заўжды цікавіцца тым, што адбываецца на іх радзіме. Спідарыня нават напісала два вершы і паўдзельнічала ў паэтычным слэме, што праводзіўся на беларускай пляцоўцы!».

**Прэс-служба
Саюза беларускіх пісьменнікаў**

Дзмітры Плакс і Артур Клінаў

На сцэне беларускай пляцоўкі амбасадар Швецыі ў Беларусі Стэфан Эрыксан

▶ ВЕРШЫ

СУЗОР'Е ДЗЕВЫ

Уладзімір АРЛОЎ

Corsica

усё лета
пад старым ясенем
за маім вакном
чакае кагосьці
сіні «рэно» —
францускі нумар
налепка CORSICA
герб тамтэйшых незалежнікаў

маю ўжо тузін версіяў
што здарылася
з кіроўцам
ды пасажырамі —
хай бы ніводная не спраўдзілася

сяджу пры кампутары
з улюбёным келіхам —
адшукіць
у віяры на рагу
бастыён карсіканскага
вядома чырвонага
даўкага
як дзікая сліва
густога
як кроў астраўлянаў
з ваколіцаў Порта-Вэк'я
Бастыі й Аяча

дзесьці там
за вакном
за паркам
за морам
на радзіме гэтае пляшкі
й гэтае крыві
дзень пры дні
паркуе свой «рэно»
і
закінуўшы стрэльбу на плячук
вядзе сына ў макі
прысадзісты чалавек
з чорнымі як сажка кудзерамі —
мой даўні знаёмец
Матэо Фальконэ

Краіна Ур

там
за трыма
маўклівымі дзвярыма
з гарэльефамі
жорсткіх і смешных
тыранаў
там
за рыпывамі
мармуровымі сходамі
дзе стаяць на варце
харугвы
павукоў і мурашак
там
за памежнай брамаю
з магістрацкіх кнігаў
сямі шумерскіх гарадоў
пачынаецца
краіна Ур

ты кажаш
там гараць шчокі
віно
з прысмакам акіяну
а вецер
пахне тархунам
і рэчывам
што ўтвараецца
ад каханьня
мужчыны і жанчыны

ты кажаш
людзі ў той краіне
п'юць матэ
кахаюцца
на сінх фатэлях
гавораць
на пяцідзсяці шасці

дыялектах —
на колькасці прыступак
піраміды
што ўзвышаецца ў сталіцы
сярод зацвілых ліпаў
і язміну

я кажу
там адключылі
гарачую ваду
зачынілі тэлеграф
і вечная праблема
з роўмінгам
і запалкамі

я кажу
там валадарыць чалавек
на імя Гільгамеш —
мае стасункі
з іншымі планетамі
лётаў у сузор'е Дзевы
на рэцэпт неўміручасці
экспедыцыя
была паспяховай —

пацвердзіць любы службоўца
бібліятэкі Ашурбаніпала

ты кажаш
выпіла б зараз джыну
чаму б і не
кажу я —
на мяжы з Месапатаміяй
у сінх зарасніках ядлоўцу
гоняць
стары добры джын «Ведрыч»
а з Фінікіі
ужо завезлі фінікі
кажу я
нібы костачку з фініку
вылушчаючы цябе
з анталагічнага неспакою
з рэвалюцыі
праз сацыяльныя сеткі
з дэвальвацыі
з клопатаў пра дзяцей
з ранішніх наведаньняў
пра новыя арышты й ператрусы
з навіны

што наш калега-гісторык
неабачліва
зламаў сабе
на турэмным шпацыры
нос

ты кажаш
магчыма там
у краіне Ур
зноў навучыцца плаваць
і я
вылушчаю цябе
нібы перлінку
з ракавінак
плашча й сукенкі
з багавіння панчошак
станікаў і майткоў
(апошнія маюць здольнасць
размнажацца
нават на працягу дня)

я кажу
найлепей вучыцца тут
у азярыне
сіняга фатэля
куды ты ўваходзіш
дарослай дзяўчынкаю
якая
яшчэ нікога не нарадзіла
бо толькі што
нарадзілася сама
і пакуль не ведае
што можна прыправіць
лесавым мёдам
перад тым як адлічыць
пяць магічных удараў
на асірыйскіх крумянках
менскай дзясцікласніцы

каб
навучыцца плаваць
як жабка
а таксама на спіныцы
на каленках
абавязкова на каленках
і ўсімі іншымі стылямі

каб
пад касмічным позіркам
нашага суўдзельніка
Гільгамеша
адчуць
пяшчотны ўкол
срэбнага
струмка
неўміручасці

▶ ПЕРАЖЫТАЕ

ХМАРНЫМ ВЕЧАРАМ

ЗНОЙДЗЕННЯ Ё РОЗНЫХ СШЫТКАХ І НАТАТНІЧКАХ ЗНАТОЎКІ РОЗДУМАЎ, ЗГАДАК, ЗАЎВАГ ДА ПРАЧЫТАНАГА

Ніла ГІЛЕВІЧ

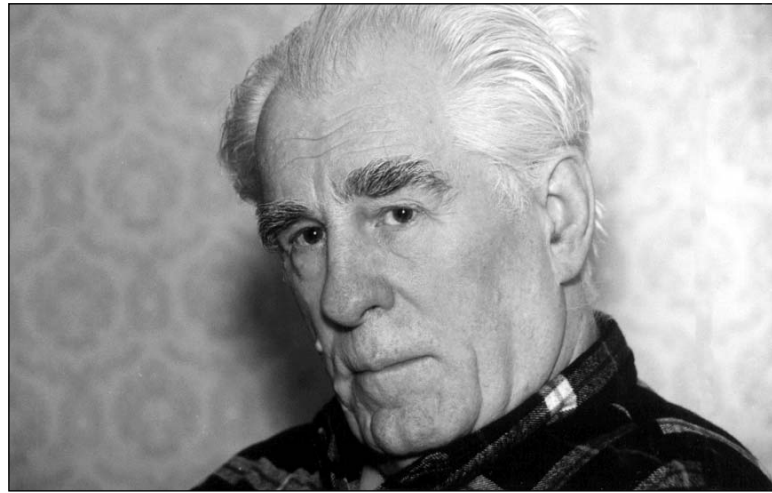
30 верасня народнаму паэту Беларусі, празаіку, публіцысту, фалькларысту, літаратуразнаўцу, драматургу, грамадскаму і дзяржаўнаму дзеячу Нілу Сымонавічу ГІЛЕВІЧУ споўнілася 80 гадоў. «Новы час» і «Літаратурная Беларусь» сонечна віншуюць паважанага юбіяра, жадаюць радасці, здароўя і адраджэння яго жыццёвай мары — беларускай Беларусі!

Неўпрыкмет, незаўважна, паціху-памалу

Неўпрыкмет, незаўважна, паціху-памалу ідзе-набліжаецца наша нацыянальная смерць. Чаму ідзе? Таму што яшчэ стагоддзе назад была пастаўлена (кім — пытанне лішняе) непадлеглая адмене стратэгічная мэта: ліквідаваць галоўную вызначальную адзнаку беларускага этнасу — яго мову. Задача задач — знішчыць мову! Якімі спосабамі? Самымі рознымі. А найперш — заменай нашых адвечных карэнных слоў прышлымі. У тым ліку заменай імён, назваў вёсак, вуліц, кветак, траў, посуду, адзетку і г.д. і г.д. Вось так ідзе на мову смерць. Асабліва небяспека ў тым, што ідзе непрыкметна, што гэтыя замены адбываюцца незаўважна і як правіла без прымусу. Будзем нашага звярка называць белка, белачка — ну і няблага, досыць прыгожа, — і скоро забудзем, што тысячы гадоў нашы продкі называлі гэтага звярка вавёркай, вавёркачкай. Было дрэўца яленец або ялавец, — а цяпер яно — можжевельник. Што — лепш, мілагучней, прыгажэй, чым ялавец? Зусім наадварот. А чаму замянілі? Таму што з Расіі прывезлі ў нашу краіну «можжевелевую водку»? І так — тысячы, тысячы, тысячы нашых цудоўных прыродных назваў перасталі быць нашымі. Наогул зніклі з сусветнага лексікону, бо ні ў якую іншую мову не перайшлі. А ім жа цаны няма! Кожнае з іх — твор нацыянальнага генія.

З непахісным класавым падыходам

Прачытаў у газеце, што на Янаўшчыне, на Палессі, зруйнавалі магілу слаўтага земляка Напалеона Орды — спатрэбіўся пляц пад новую школу. Іншага месца для школы не знайшлося. Вядома, мясцінка прыгожая, прыглядная, вабная. Не магло ж добра, сумленна, набожных людзі пахаваць вялікага чалавека абы-дзе. Мясцінка прыго-

жая! Магілу выдатнага мастака, кампазітара, асветніка пусцілі пад школу — гэта значыць, у імя асветы, культуры, духоўнасці. І будучы цяпер прагнаць да мастацтва, да музыкі, да ведаў дзеткі хадзіць, бегаць, скакаць на касцях Напалеона Орды. Ужо робяць гэта. А магло б па дарозе ў школу спыняцца каля магілы, каб пакласці кветкі. І магло б прыходзіць са школы (можа, нават усёй школай), каб на святым месцы падумаць пра высокае, нябеснае, вечнае, а найперш — пра Бацькаўшчыну. І школа магла б насіць імя Напалеона Орды.

Божа прамілы прасветлы! І што ж гэта ў нас і з намі робіцца?

Ад ганебнага ўчынку землякоў Орды перакінуўся памяццю да іншых вядомых мне фактаў дзікага «зямляцкага» вандалізму ў дачыненні да магіл слаўных сыноў Беларусі. У пачатку 1960-х я доўга стаяў каля помнічка на магіле графу Тышкевічу. У маім родным Лагойску. Каля ўжо моцна разбуранага ў самым версе Касцёла. Стаяў і думаў: як добра, што захаваўся гэты помнічак выдатнаму вучонаму, палымянаму патрыёту Беларусі! Касцёл, можа быць, калі-небудзь адбудуюць, адновяць, і будучы прыходзіць сюды вернікі, і будучы пакланяцца дарагой магіле. Праз нейкі час пачуў, што касцёл дарэзбурлі, і пры гэтым зруйнавалі магілу слаўтага земляка. Ушчэнт, так, што і следу не засталася. Помню, спытаў добра знаёмага мне старажыла Лагойску, прадстаўніка мясцовай эліты, вядомага ў раёне чалавека: «Што ж гэта вы зрабілі, дарагія мае землякі? Як вы дадумаліся — зруйнаваць магілу Тышкевіча?». І пачуў адказ, ад якога мне стала блага: «Дык ён жа быў графам! Эксплуататарам-крывапіўцам!». І паглядзеў на мяне мой знаёмы са здзіўленнем: маўляў, гэта ж так натуральна і зразумела для ўсіх будаўнікоў камуністычнага грамадства. Да класавых ворагаў — ніякай пашаны!

Вось такі непахісны класавы падыход да нашага мінулага. А дакладней — да таго, што павінна быць нашым вечным: да сваёй, беларускай, культуры, да сваёй нацыянальнай душы.

І ўспомнілася...

Прачытаў у «Літаратурнай газете» артыкул Іны Растоўцавай «Случай Леонова, или Мыслить дальше». Напісаны з нагоды выхаду ў свет кнігі Захара Прылепіна «Леонид Леонов. Игра его была огромна» (у серыі «ЖЗЛ»). Вельмі змястоўны аналітычны артыкул, з'яўна публіцыстычным замесам. Божа, якая глыба — Ляонаў! Як імпануе мне яго думанне, яго бачанне і разуменне часу! Як мне гэта блізка і дорага!..

І ўспомнілася... Недзе ў канцы 70-х, у Сафіі, у Народным тэатры быў вялікі ўрачысты вечар. Па заканчэнні я выйшаў у фая, каб ісці ў гасцініцу. І раптам... Во неспадзяванка! Наўзбоч ад дзвярэй стаіць... Леанід Максімавіч Ляонаў! У плашчы (ці лёгкае пальтэчка), у бярэтцы. У акулрах, знаёмых па фотаздымках. З кійком у руцэ. Сам Ляонаў! Я не чуў аб яго прыездзе ў Балгарыю. Стаіць і, па ўсім відаць, кагосьці чакае. Напэўна, кагосьці з кіраўнікоў Саюза пісьменнікаў. Я запыні-

ся, зрабіў выгляд, што таксама кагосьці чакаю, і хвіліны дзве паназіраў за вялікім слаўным пісьменнікам. Ляонаў... Блізкі сябар Ясеніна. Вучань і сябар Максіма Горкага. Жывая гісторыя рускай савецкай літаратуры. Аўтар «Барсукоў», «Соці», «Дарогі на акіян», «Рускага лесу»... Было падумаў: зараз падыду, папрашу прабачэння і выкажу яму падзяку — вялікую і шчырую чытацкую падзяку, прызнаўшыся, вядома, што я з Беларусі. На шчасце, тут жа спахапіўся, усароміўся набеглай думкі і працягваў неўпрыкмет назіраць за Леанідам Максімавічам зводдаль. Неўзабаве якісь вышкалены чыноўнік запрасіў яго на выхад...

А мог бы яшчэ столькі зрабіць для Беларусі

Перачытаў — праз дваццаць гадоў пасля першага чытання — аповесць Алеся Адамовіча «Последняя пастораль». Тады, у 1987-м, сама задума гэтай яго фантастычнай рэчы мне здалася занадта адвольнай. І ў дакладзе на пленуме Саюза пісьменнікаў я выказаў сваё сумненне ўголас, з трыбуны. Помню, на перапынку Васіль Быкаў сказаў мне: «Выдатны даклад, такога яшчэ ніколі ў гэтай зале не было, але — нашто ты зачэпіў Сашу? Дарэмна ты гэта зрабіў, дарэмна!». Рэпліка сябра ўразіла мяне, я нават збянтэжыўся. «Навошта ты зачэпіў Сашу?..» Маўляў, ты ж ведаў, што яго чапаць нельга. А я — не ведаў. Неяк ніколі не падумаў, што Алеся у нашай літаратуры «недатыкальны». Ну, але зрабіў я гэта дарэмна, у чым зусім неўзабаве пераканаўся. У маскоўскай

«Літаратурнай газете», галоўнай трыбуне Саюза пісьменнікаў СССР, паявілася публікацыя, у якой пакрыўджаны мной Алеся Міхайлавіч, крытыкнуўшы адзін сучасны вершаваны раман, прыпісаў мне не больш не менш як «утробную філасофію». Вось так! А я і гэтага не ведаў, што ў маім рамане і наогул у маёй пазіі «утробная філасофія». Ах, Васіль, Васіль! І чаму ж ты мяне не папярэдзіў, што «Сашу чапаць нельга»? Ну, але такой бяды. Урок атрымаў — і супакойся.

Мінула дваццаць гадоў. Што я думаю, перагартушы аповесць, сёння? Што гэта — паўтарэнне міфа пра сусветны патоп. На сучасным узроўні думання. Фантастычны сюжэт. Для роздму. Ну так, думаць пра гэта трэба. Каб такога «атамнага патопа» не адбылося — трэба своечасова знішчыць Гітлера — пад якім бы імем ён ні паявіўся. А для гэтага трэба ўсім чалавецтвам чытаць кнігу «Я з вогненнай вёскі» (адзін з яе аўтараў — Адамовіч). Гэта вам не фантастыка: сэрца не вытрымлівае, не адольвае жаху...

Выдатны беларускі літаратуразнаўца і крытык, таленавіты рускі (расійскамоўны) белетрыст, актыўны і мужны грамадскі дзеяч. Алеся Міхайлавіч Адамовіч. Яго прысутнасць у Беларусі другой паловы XX стагоддзя была не проста заўважнай, а яркай і дзейсна-ўплывовай на грамадскае, літаратурнае і навуковае жыццё ў рэспубліцы. І трэба ж: раптам, для ўсіх нечакана, з'ехаў з Беларусі ў Маскву. Стаў масквічом. Атрымаў высокую службовую

З Алесем Адамовічам і Васілём Быкавым. 80-я гады

▶ ВЕРШЫ

У ЧАЎНЕ ПА ВЯЛІКАЙ ВАДЗЕ

Сяржук СЫС

Застацца жыць...

Застацца жыць на роднае зямлі,
Калі шалёны рум нявечыць, круціць...
Насуперак палонцы і пятлі,
Смярдзючым нарам, кулі ці атруце.

Застацца жыць хаця б яшчэ таму,
Каб перажыць чарговую карыду:
Ператрываць і ганьбу, і турму,
Ды стаць вышэй людскога суіцыду.

Калі б...

Высокія драўляныя вароты
У зацені здаўна знаёмых ліп...
І мроіва вярчонае самоты,
І гэтае спрадвечнае: «Калі б...»

Калі б я змог вярнуць юнацтва ліпам,
Калі б пачуць ізноў з-за плоту спеў
Таёмны, мілагучны, сціплы...
Але аж да адчаю не паспеў.

Пахілы плот... яму мо год да скону,
Але тады здавалася — бар'ер.
Цяпер крывы, трухлявы і зялёны,
І мы з табой трухлявыя цяпер.

Не пераскочыў я калісьці ўпотаі
Мяжу найлепшай з страчаных сядзіб.
Парываюць замшэлыя вароты —
Уладары нязбытнага «Калі б...»

Адбіткі нашых пальцаў
спаткаюцца міжволі
на лавах і парэнчах,
на чаранку нажа...
А я хачу сустрэчы іх
не ў горадзе, а ў полі,
ускраіны якога
ахутвае імжа.

А я хачу сустрэчы іх
жывой і нечаканай,
каб некалі далонька
знайшла сваю далонь.
Каб тое поле чула:
«Дык вось ты дзе, каханы!»,
Каб поле ўрэшце ўбачыла
У даланнях агонь.

Душа мая — як лёс старых калёс:
Прыткнуліся нямогла да абочын...
Што шлях ліхі дазвання не распрос?
То боскі дар — жанчыны любай вочы.

Душа мая — няветлае жытло,
Дзе нат агмень халодны і сіročы.
Але і тут здаралася цяпло,
То боскі дар — з жанчынай любай ночы.

Душа мая, такую будзь, як ёсць,
Я не баюся твоей спакой сурочыць.
Хай да цябе часцей прыходзіць госьць
Няспешнаю паходкаю жаночай.

І калі больш не будзе дажджоў і завей,
А адно — безнадзейнасць скразная,
І калі за бранёю службовых дзвярэй
Мяне болей сябры не пазнаюць,
І калі аж да пятак жыццё апячэ,
І калі пачарнею з адчаю —
Веру, знойдзеца выйсце яшчэ —
Я нап'юся дый заспяваю.

Залатыя вароны

Некалі свет жыў па іншых законах,
Шмат надаралася дзіваў тады —
Ладзілі срэбныя птушкі вароны

Фота Галіны Дубінецкай

З тымі, чый колер быў залаты.
Разам шугалі ў бязмежнае неба,
Разам птушыны ўчынялі разбой.
Рваў цішыню іх сумесны малебен
Трэснутай іерыхонскай трубой.
Ды з вышыні, наглядзеўшыся ўволю
На чалавечы падман і хаўрус,
Срэбныя сталі чарней ад вуголля,
Лепшы забралі прытулак і кус.
Залатакрылым і безабаронным
Чорныя вынеслі хцівы прысуд...
І назаўжды залатыя вароны
Зніклі і болей не з'явіцца тут.

Бывай, Ярыначка, бывай!
Калі б я мог, дык стаў дакладна
Дарогай на Друскінінкай,
Пяшчотнай і спагаднай.

Па мне праехала каб ты,
Ды каб хоць раз, хоць крыху,
Пачула нервы-правады
Пакінутага псіха.

Тут горад, восень і адчай
Сышліся ў пантаміме,
Кашмары сняцца па начах,
А дні даўжэй за зімы.

Жыву пульсацыяй хвілін,
Што сталі сувязнымі...
Я без цябе, ды не адзін,
Між тэлефонных ліній.

Да хаты

Дахаты дахаты дахаты
стаў непатрэбным,
стаў вінаватым...

зламалі бясконцыя войны
начныя пачварыны-чэрці
а мне ўсё адно спакойна
калі нават проста ўмерці
Чэрці — паўсюль, навокал
наспраць мяне і збоку
прасочваюцца праз вокны
лезуць па вадасцёку...
навошта слізгаць па снезе
змагаючыся з аблогай:

як хораша Дома крэціць
пра дзетак сваіх ды Бога...

У сіроцім жытле

...Вось дом, дзе не жыўе ніхто...
Не парушаючы спакою і засоваў,
Злінялы цень свой, нібы паліто,
Пакінуў на прыступках адмысловых.
Так млосна тут, ні ладу, ні душы,
Рыпцяць услед рассохлыя масніцы, —
Іх цяжкі стогн бяссільны заглушыць
Нямы дакор сіроціце бажніцы.
Адкрыўцеся, выявы абразоў,
Дзе той, хто спавядаўся перад вамі,
Хто кінуў дом, а сам адсюль сышоў?
І я адказ пачуў пад абразамі:
«Хто быў паперад, той ужо даўно,
Узлезшы на бялюткія аблогі,
Знік незваротна ў вечным руме сноў...
А шлях туды ёсць блізка і далёкі.
Зірні, як прагна ічэрцыца праём,
Дзе ўдзень і ўноч палюе Зніч змарнелы,
Прымі ўладанне, стань гаспадаром,
Каб у жытле жыццё не адрунела.
А ледзь надыдзе вызначаны час
І ў Судны дзень завершацца падлікі...»
Я прыгадаў, што вельмі мала нас,
І скінуў на парозе чаравікі.

Начныя павукі

Не, не трагічны выпадак які —
Нас загрызуць начныя павукі.

Абачліва-нябачныя стварэнні,
Не пакідаюць шораху і ценяў,

Вылазяць ціха з хованак штоночы,
Каб запаўціць у галовы нам праз вочы.

Іх часам шпацыруе да халеры
Бульварамі знясіленых артэрыі,

Гуляюць па крыві і пэўна мараць
Стварыць для нас сцэнарыі кашмараў.

І ў глуханоч павуччая пяхота
Аднойчы змажа скуру ліпкім потам,

А сэрца разляціцца, як лушпінне,
Спавітае смяротным павуціннем.

Як крыводна ведаць гэта, мужыкі:
Нас загрызуць начныя павукі.

Эга

Прыспеівае фініш —
І ты разумееш:
Усіх не абдымеш,
Усіх не сагрэеш...

SOS!

Аглушаны знянацку лістападам,
Я ціхім лісцем долу ападаў.
Даруйце мне, сцяжыны і прысады,
За тое, што зваліўся, як бяда.

Укрыў зямлю ашмоццем свайго цела,
Якое нёс табе, ды ўшчэнт распрос,
А ты па мне прайшла... і шапацела
Услед няспешным крокам «СОС!»

Спыніся, глянь углыб маіх адценняў —
Рубін і охра, чырвань... вось букет!
Сагні яшчэ дзявоцкія калені,
Складзі з мяне нябачаны партрэт.

А ў ноч, калі заснеш адна ў пакоі,
Рассыпаўшы салому пахкіх кос,
Прысніш, што не букет, а я з табой,
Што гэта я шаптаў адчайна «СОС!».

Элегія

Як парк за лета загарэў,
Стаў пляжнікам агністым.
Нырца даю у прыцень дрэў,
Чыноўніка-ўрачыстых.
Адчуць жыццё пасля турбот
У ціхім шэпце лісія,
Забыцца пра кругазварот
Зусім нікчэмных выйсцяў.
І агарне ічымлівы сум,
Што так, а не іначай:
З камля жыцця скубем тырсу
І тлеем без астачы.
Наўпросткі, без сцяжыны,
А здаду: «Ён шукае дуб,
Сабе на дамавіну».

У парку пустэльным
Каханне жыве,
Яму тут хораша жыць,
Схавалася недзе ў
Мокрай траве,
Дзе слэзкі крыштальнай імжы.
Падобна нацятай тугой цецеўе
Жаданне лістотай дрыжыць,
Чару яно, за сабою заве
У восенскія вітразы.
Але прыпыніся, замры і ўяві,
Пакліч яго ціха, скажы
Аб тым, як у гэтай
Дажджлівай крыві
Няма для кахання мяжы.
Спакуслівы вечар
Паволі плыве
Над паркам, што на Сажы...
Пяшчотная восень і постаці дзве,
Якім паасобку не жыць.

У чаўне па вялікай вадзе
плыць і піць узахлёб паветра,
кіравацца далей ад людзей, —
спадзявацца на літасць ветру.

Плакаць вольна з крывым дажджом,
помніць бераг, сухі й высокі,
чуць, як першы разложысты гром
раздзірае шыхты аблокаў.

Углядацца радзей і радзей
у зліццё паўнаводдзя з небам...
У чаўне па вялікай вадзе
Мне да неба дагрэбці трэба.

7 КАСТРЫЧНИКА, ПАТНІЦА

06.00, 07.10, 08.15 Добрай раніцы, Беларусь!
07.00, 08.00, 09.00, 12.00, 15.00, 19.00, 00.05 Навіны.

16.00 Нашы навіны (з субтытрамі).
16.10 Навіны спорту.
16.15 Прэм'ера. «Участковы дэтэктыў».

07.00 ЛАДная раніца.
08.00 Тэлебарометр.
08.05 Серыял «Ты мае жыццё».

06.00 Інфармацыйны канал «НТБ раніцай».
08.35 «І зноў добры дзень!».
09.35 «Агляд. Надзвычайнае здарэнне».

06.00 «24 гадзіны».
06.10 «Міншчына».
06.20 «Раніца. Студыя добрага настрою».

07.00 «Раніца Расіі».
10.05 Тэлесерыял «Маршрут літасці».
11.00 Весткі.

09.30 Тэнніс. Турнір WTA. Пекін (Кітай). 1/8 фіналу.
10.00 Тэнніс. Турнір WTA. Пекін (Кітай). 1/4 фіналу.

8 КАСТРЫЧНИКА, СУБОТА

07.00 Існасць.
07.25 Добрай раніцы, Беларусь!
09.00, 12.00, 15.00, 19.00 Навіны.

18.40 АНТ прадстаўляе: «Адзін супраць усіх».
19.25 АНТ прадстаўляе: «Абмен жонкамі».

12.50 Серыял «Маргоша» (Расія).
16.55 Хакей. КХЛ. Дынама (Мінск) - Металург (Навакузнецк).

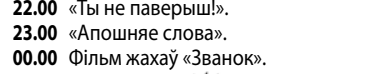
15.10 «Жаночы погляд».
16.00 Сёння.
16.20 «Таямнічая Расія».

07.00 «Анфас».
07.15 «Салдаты. Дзембельскі альбом» Серыял.
09.00 «Відавочнік прадстаўляе: самае смешнае».

07.00 «Юрмала-2011». Фэст гумарыстычных праграм.
07.45 Камедыя «Карнавал».

09.30 Тэнніс. Турнір WTA. Пекін (Кітай). 1/4 фіналу.
10.00 Тэнніс. Турнір WTA. Пекін (Кітай). 1/2 фіналу.

07.00 «Суботняя раніца».
08.00, 09.00 Нашы навіны.
09.05 Камедыйны серыял «Мая выдатная няня».

08.00 Камедыйны дэтэктыў «Шукайце жанчыну» (СССР). 1-я серыя.
09.25 Жансавет.

07.35 «Агляд».
08.00 Сёння.
08.20 «Медыцынскія таямніцы».

07.00 Аб'ектыў.
07.25 Гарачы каментар (публіцыстычная праграма).

ТАЛЕТЫДЗЕНЬ

9 КАСТРЫЧНИКА, НАДЗЕЛЯ

06.55 Канцэрт ансамбля «Беларускія пясняры».
09.00 Навіны.
09.10 Арсенал.
09.40 Зброя.
09.55 Фартыфікацыя.
10.40 Відэафільм АТН «Свіслач - жамчужна на асветы»...

12.40 Камедыя «Сардэчна запрашае, або Староннім уваход забаронены».
14.15 Камедыя «Афоня».
16.00 Нашы навіны (з субытрамі).
16.15 Навіны спорту.
16.20 Нядзельны «Ералаш».

07.05 «Салдаты. Дзембельскі альбом» Серыял.
08.50 «Аўтапанарама».
09.20 «Відавочнік прадстаўляе: самае смешнае».
10.00 «Вялікі сняданак».
10.40 Фільм «Байцоўскі клуб». ЗША - Германія, 1999 г.

07.50 Камедыяны дэтэктыў «Шукайце жанчыну» (СССР). 2-я серыя.
09.20 «Правы чалавека».

09.35 Дабравест.
10.00 Мір вашай хаце.
10.10 Гаспадар.
10.45 Тэлебарометр.
10.50 Фантастычная меладрама «Змярканне» (ЗША).

07.00 «ХА». Маленькі камедыі.
07.20 Фільм «Зойкіна каханне». 2011 г.
09.00 Тэлесерыял «Даішнікі. Працяг».
11.00 Весткі.
11.15 «Сам сабе рэжысёр».

07.30 Дзіцячая раница на НТБ-Беларусь.
08.00 Сёння.
08.20 «У зоне асаблівай рызыкі».
08.50 «Першая перадача».

09.20 «Ямо дома!».
10.00 Сёння.
10.20 «Выратавальнікі».
10.55 «Дачны адказ».
12.00 «Развод па-руску».
13.00 Сёння.

09.30 Футбол. Эўра 2012. Адборачныя матчы.
12.00 Футбол. Эўра 2012. Агляд матчаў.
13.00 Ралі. IRC. Шатландыя. Дзень 2.
14.00 Тэніс. Турнір WTA. Пекін (Кітай). 1/2 фіналу.
14.30 Тэніс. Турнір WTA. Пекін (Кітай). Фінал.

07.00 Аб'ектыў.
07.15 Зона «Свабоды».
07.45 Госьць «Белсату».
08.00 «Доктар Марцін», серыял: 4 серыя.
08.50 «Сонечная дзіда», серыял: 6 серыя.
09.20 Калыханка для самых маленькіх.
09.45 Чаму дэмакратыя? 3 серыя: «Таксі ў цемру».

Шаноўныя чытачы!

На жаль газету «Новы час» не магчыма купіць у шапіках або крамах. Няма нас і ў дзяржаўнай сістэме распаўсюду Белпошты. Але можна падпісацца на «Новы час» і кожны тыдзень атрымаваць газету.

Падпісацца можна на любую колькасць месяцаў, аформіўшы банкаўскі ці паштовы перавод і накіраваўшы копію плацэжнага дакументу на адрас рэдакцыі.
(Глядзіце ўзоры квітанцый). Нашы рэквізіты: рахунак 3012741108019 у аддзяленні №539 ОАО «Белінвестбанка»...

Паважаныя чытачы!

Падпісны кошт аднаго нумара газеты 750 руб. аднаго месяца — 3000 руб.
«Новы час» запрашае да супрацоўніцтва распаўсюджвальнікаў газеты ва ўсіх рэгіёнах Беларусі.
Даведка па тэл: (8 029) 651 21 12.

Для тых, хто прымае рашэнні!
НОВЫ ЧАС
www.novychas.org

Form for ELECTRONIC MONEY TRANSFER (ЭЛЕКТРОННЫЙ ДЕНЕЖНЫЙ ПЕРЕВОД) with fields for sender and receiver details, amount, and bank information.

Form for RECEIPT (КВИТАНЦИЯ) with fields for sender information, amount, date, and signature.

КУЛЬТУРА

▶ ПАДРАБЯЗНАСЦІ

ШУКАЙТЭ

У ГЁТЭБОРГУ ПРЭЗЕНТАВАЛІ
АНТАЛОГІЮ СУЧАСНАЙ БЕЛАРУСКАЙ
ЛІТАРАТУРЫ ПА-ШВЕДСКУ

Алесь ГІНЗБУРГ

Гук «ч» перадаецца ў шведскай мове спалучэннем літар tj. Aleksijevitj, Chadanovitj, Pashkeviti, Piatrovitj, Vaganavitj... — усяго тыдзень таму шведскаму чытачу даводзілася часта натыкацца на спалучэнне гэтых літар у канцы асабістых імёнаў. 22–25 верасня ў рамках кніжнага кірмашу ў Гётэборгу была прэзентаваная анталогія беларускай літаратуры з творамі 30 беларускіх аўтараў на мове вікінгаў.

Анталогія была выдадзена выдавецтвам «Midsommar» і стала вынікам амаль 10-гадовай праграмы падарожжаў шведскіх і беларускіх пісьменнікаў па Беларусі: падчас гэтых літаратурных выправаў творы шведскіх літаратараў гучалі ў перакладах на беларускую мову, а беларускіх — на шведскую. Гэтыя апошнія тэксты, абсалютная большасць якіх была пераствораная Дзмітрыем Плаксам, і сталі тэкставай часткай выдання. Назвай кнігі стаў радок з верша Вольгі Іпатавай — Spraket som svalan bor i dess hjarta — «Ластаўка-мова жыве ў яго сэрцы».

Апроч таго, яшчэ два выдавецтвы Швецыі выдалі сёлета кнігі беларускіх пісьменнікаў і прадставілі іх на выставе ў Гётэборгу. Гаворка пра «Малую падарожнюю кніжку па Горадзе Сонца» Артура Клінава, зборнік «Вольныя вершы» Андрэя Хадановіча (выдавецтва «Эрзац») і аповесць «Плошча» Барыса Пятровіча (выдавецтва «Рамус»).

Усё гэта проста вымагала масавай беларускай прысутнасці на гётэборгскай «бокмэс». Тыя з нашай вялікай кампаніі пісьменнікаў, перакладчыкаў, выдаўцоў і журналістаў, хто трапіў у Швецыю ўпершыню, жартам параўноўвалі сваё падарожжа з вандровак па старонках савецкай дзіцячай кнігі «Казкі скандынаўскіх пісьменнікаў». Пад гэтым соўсам хацеў бы падаць сваю справаздачу і культуралаг-дальнік «НЧ».

Частка першая, у якой Марыя Сёдэрберг варыць каву і раскладае булочки

Кніжны кірмаш у Гётэборгу — адна з самых галоўных культурных падзеяў не толькі Швецыі, але і ўсёй Скандынавіі з краінамі Балтыі, што да яе прымкнулі. На ўсіх пад'ездах да вялізнага, падобнага да субмарыны, будынка з надпісам «Svenska messe» на борце — беляя сцягі з лаканіч-

ным, але красамойным надпісам «Вок». Кніга. Непісьменнасць капітулюе, асвета наступае. Мы пранікаем у «Шведэкспа» зранку першага дня выставы.

Стэнд беларускай літаратуры размяшчаецца, як і сама Беларусь: на скрыжаванні дарог з залы ў залу, з паверху на паверх: куды ні рушыш — пройдзеш праз яго. І спынішся, прываблены голасам Змітра Вайцшошкевіча...

Першыя два дні кірмашу, як вядзецца, — для прафесіяналаў сферы: выдаўцоў, пісьменнікаў, крытыкаў і прэсы. Ведаючы гэта, я наўна вырашаю, што ранішнімі падзеямі стэнду «Беларусь / Vitrysland: літаратурнае падарожжа» ніхто не зацікавіцца. Але дзе там! Людзей, якія зранку прыйшлі паслухаць беларускую паэзію па-шведску, больш, чым на тым жа Мінскім кніжным кірмашу ўвечары пасля працы. Магчыма, гэта адбываецца менавіта таму, што Марыя Сёдэрберг (а дакладней, мы разам з ёю) варым каву і раскладаем булочки. Не тое, каб халява — але ж адчуванне чагосьці хатняга на скразняках ранішняга «Шведэкспа» збірае на беларускім стэндзе студэнтаў літаратуры, журналістаў і ўсіх тых, хто цікавіцца нашай «далёкай краінай».

Фатограф Марыя Сёдэрберг — ініцыятарка, стваральніца, выканаўца і галоўная працоўная сіла праекту «Літаратурнае падарожжа». Цягам апошняга года яна шчыравала над выпускам анталогіі, якую, дарэчы, можна разглядаць і як мастацкі альбом, дзе яна сабрала рэпартажы з паездак шведскіх літаратараў у Пінск, партрэты пісьменнікаў, а таксама сваё бачанне Беларусі. Вокладка кнігі ўяўляе сабою нясны карычнева-жоўты малюнак «пад мармур»: «Гэта шпалеры, якімі былі абклееныя сцены дома культуры ў Баранавічах, дзе мы выступалі. Я скарысталася гэты ўзор як лейтматыў кнігі, бо, мне здаецца, гэта вельмі

Людзей, якія зранку прыйшлі паслухаць беларускую паэзію па-шведску, больш, чым на тым жа Мінскім кніжным кірмашу ўвечары пасля працы

тыпова для Беларусі». Аб'ектыў Марыі выхапіў з Беларускай рэчаіснасці ўсю тую абсурдную барочнасць, якая проста кідаецца ў вочы кожнаму, хто зжыўся з простымі лініямі скандынаўскага дызайну: пірожныя з ружачкамі на карункавым абрусе ў правінцыйнай рэстаўрацыі, абабіты неаўтэнтычным, затое «багатым» атласам антыкварныя крэслы ў пінскім палацы Бутрымовічаў, рушнічкі і саламяныя брылі фальклорных калектываў, аксамітны пыл дамоў культуры. І побач з гэтым — шчырыя твары пінскіх ды салігорскіх школьнікаў, шведы і беларусы чытаюць вершы.

Цяпер шведскія пісьменнікі, якія па запрашэнні Марыі наведалі Беларусь у мінулыя гады, выступалі на стэндзе, рэкламуючы анталогію. Мэта праекта — паказаць, што шведы і беларусы — блізкія народы, а Швецыя і Беларусь, лічы, суседнія краіны. «Я люблю выкладаць жыхарам горада Мальмё, у якім жыю, адну займальную статыстыку: ад Мальмё да Стакгольма адлегласць гэтка ж, як ад Мальмё да Гродна», — гаворыць Пэр Бергстром, дырэктар выдавецтва «Рамус».

Катарына Фростэнсан, Агнэта

Плэль, Солья Крапу і іншыя шведскія пісьменнікі, вядомыя беларускім наведнікам Дзён культуры Швецыі, зранку да вечара прапагандавалі беларускую анталогію.

Частка другая, у якой на стэндзе выдавецтва «Лівонія» наліваюць шампанскае «Рыга»

Дзень хіліцца да вечара. Скандынаўскае сонца вось-вось упадзе за гарызонт, як мячк за канапу, і стане зусім цёмна. Бавіць цэлы дзень у памяшканні цяжка — як бы ўсе кандыцыянеры «Шведэк-

спа» ні гудзелі пра адваротнае. Некалькі разоў за час адкрыцця я выходжу на вуліцу, каб набрацца свежага паветра — у такіх моманты я разумею курцоў, якім бракуе нікаціну. Вяртаючыся, я бязмэтна вандрую па стэндах акупаў шведскага кніжнага рынку, памерам з футбольныя манежы, па тэнісных корціках выдаўцоў кулінарных кніг і дапаможнікаў па ёзе, па невялічкіх, два на два (зусім як у нас) століках арт-часопісаў ды малых выдавецтваў. Некаторыя хітра аб'ядноўваюцца рэгіянальнымі ці тэматычнымі кангламератамі, некаторыя зусім не маюць стэндаў, а ходзяць і раздаюць візіткі. Кнігі складаюць горкамі, цукеркі, асадкі і іншую сувенірку рассыпаюць прыгаршчамі.

Яніс Ога пільнуе стэнд, які прадстаўляе шведам латышскую кнігу. Стэнд, уключна з крэсламі і сталамі, зроблены з кардону — праца маладога рыжскага дызайнера. З усяго багацця выбару мне западае ў душу адна кніга — «Гузік» Кнута Скуеніекса — у ёй сабраныя пераклады адпаведнага верша класіка латышскай літаратуры на тузін моваў свету. Ёсць тут і беларускі пераклад, які належыць Рыгору Бардуліну.

Стэнд «Кнігі з Латвіі», аплечаны латышскім Міністэрствам культуры, якое разумее, наколькі гэта важна — укладацца ў прамоцью ўласнай культуры за мяжою.

Ад кнігі з гузікам на вокладцы мяне адрывае латышскі пісьменнік і перакладчык на імя Юрас

— крыкам: «А на стэндзе выдавецтва «Лівонія» ўжо ўсё пачалося! Вы яшчэ тут??»

Зацягнуты ў вір чарговай прэзентацыі ды размовы з аўтарам падарожных кніжак для шведаў па краінах Балтыі, я сам не заўважаю, як дзяўчаты ў строгіх касцюках падліваюць у мой пластыкавы келіх шампанскае «Рыга». Кірмаш — доўгачаканае свята для тысячаў людзей, далучаных да кніжнага бізнэсу. Хутка пачынаецца імпрэза на суседнім стэндзе, потым яшчэ на адным — і так ужо палова выставачнага залу гудзіць галасамі «прафесіяналаў сферы».

Што праўда, гудзец будучы і на другі дзень, і на трэці. Кніжны кірмаш — як і любы іншы — тыповая Сарочынская ярмарка.

Частка трэцяя, у якой жыхары Гётэборга атрымліваюць заробак

Гётэборг — горад і порт у Заходняй Швецыі. Быў заснаваны ў XVII стагоддзі, а развіваўся ў XVIII і XIX, калі стаў стратэгічна важным гандлёвым пунктам. Цяпер тут жыве каля 700 тысяч чалавек, і гэта другі буйны горад краіны пасля Стакгольма.

Як і ўсе марскія гарады, Гётэборг збудаваны парадным бокам да вады — гэта называецца бачыць сухапутным беларусам, для якіх гарадскія рэкі заўжды былі задворкамі (каб зрабіць Траецкае прадмесце ў Мінску парадным

▶ **АБ'ЯВА**

СТАРЫ ОЛЬСА

7 кастрычніка у Палацы культуры ветэранаў (Янкі Купалы, 21) адбудзецца канцэрт гурта сярэднявечнай музыкі «Стары Ольса».

Пачатак 19.00.
Кошт квіткоў ад 25 000 да 55 000.

Даведкі: 029 6490888, 017 2271180

▶ **ДАБРАЧЫННАСЦЬ**

ЯНЫ ВАС ЧАКАЮЦЬ!

Лора — ідэальны сабака для ідэальнага гаспадара

Лора — гэта дзяўчынка пітбульгэр'ера рэдкага колеру «рэдноўз». Але нягледзячы на гэта ёй здрадзіла былая гаспадыня, якая здала яе на «Фауну горада» з-за таго, што ў сабакі пачаліся праблемы з сэрцам, і

Лора стала не прыдатная для спартовых саборніцтваў.

Лоры тры гады, яна мае ветпашпарт і ўсе прышчэпкі. Вельмі добра ставіцца да дзяцей. А яшчэ Лора — жаночая сабака. З-за слабага сэрца Лора шукае сяброўку-гаспадыню, якая зможа балансаваць адпачынак і доўгія пешыя прагулкі. І, паверце, падчас шпацыраў мінакі проста галовы звернуць ад такой прыгажосці!

Тэлефануйце хутчэй!
8-029-7757773 Ганна
8-044-7441157 Вольга
8-033-3332277 мінская амстаф-каманда

Ізольда — дзяўчынка-перс, на якую немагчыма глядзець без добрай усмешкі

Ізольда прыгожага срэбранамармуровага колеру. Котцы 5 гадоў, яна спраўна ходзіць у латок з напуўняльнікам, не драпае мэблю.

Ізольда — маленькая прынцэса, шукае гаспадароў, якія акружаць яе клопатам, а ў адказ яна падорыць бездань пяшчоты.

Не правароньце сваё шчасце!
Званіце +375 29 7758679 Таня

Усе пітомцы — у падарунак.
Болей котак і сабак — у каталогах на www.forum.superkot.com

беражы лес – чытай кнігі на amunikat.org

Аб'яднанне «Białoruskie Towarzystwo Historyczne», Польша, 15-449, вул. Пралетарыяцка 11
Рэгістрацыйны нумар 5421952692

amunikat.org
Беларуская Інтэрнэт-Бібліятэка

• 7 000 кнігаў, газэтаў і часопісаў • размовы пра культуру і літаратурныя радыёперадачы • навінкі выдавецкага рынку

Новы Час
Агульнапалітычная
штотыднёвая газета
Выдаецца з сакавіка 2002 г.
Галоўны рэдактар
Кароль Аляксей Сцяпанавіч

Зарэгістравана Міністэрствам інфармацыі РБ. Пасведчанне аб дзяржаўнай рэгістрацыі № 206 ад 20 ліпеня 2009.

ЗАСНАВАЛЬНІК: Мінская гарадская арганізацыя ГА ТБМ імя Ф.Скарыны. Адрас: 220005, г. Мінск, вул. Румянцава, 13. Тэл.: 284—85—11.

ВЫДАВЕЦ: Прыватнае выдавецкае унітарнае прадпрыемства «Час навінаў». Пасведчанне №64 ад 12.01.2007 г.

АДРАС РЕДАКЦЫІ І ВЫДАЎЦА:
220113, г. Мінск, вул. Мележа, 1-1234.
Тэл.: +375 29 651 21 12, +375 17 268 52 81
novychas@gmail.com; www.novychas.org

НАДРУКАВАНА ў друкарні УП «Плутас-Маркет», г. Мінск, вул. Халмагорская, 59 А.

Замова № 1013

Падпісана да друку 30.09.2011. 8.00.

Наклад 7000 асобнікаў. Кошт свабодны.

Рэдакцыя можа друкаваць артыкулы дзеля палемікі, не падзяляючы пазіцыі аўтараў.

Пры выкарыстанні матэрыялаў газеты спасылка на «Новы Час» абавязковая.

Рукапісы рэдакцыя не вяртае і не рэцэнзуе мастацкія творы. Чытацкая пошта публікуецца паводле рэдакцыйных меркаванняў.